

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

pt.: ZADANIA I POZYCJA PRAWNA KURATORA SĄDOWEGO W TOKU WYKONYWANIA KARY OGRANICZENIA WOLNOŚCI

Autor: mgr Monika Cendrowska

Kara ograniczenia wolności jest istotnym narzędziem polityki kryminalnej, służącym pełniejszej indywidualizacji i racjonalizacji środków karnych. Istnieje możliwość stosowania jej do różnych kategorii sprawców i czynów. W ostatnim pięcioleciu kara ograniczenia wolności przeszła zasadnicze zmiany, jeżeli chodzi o wykonawstwo. Nowelizacje miały na celu poprawić rozwiązania odnośnie wykonywania kary ograniczenia wolności i przyczynić się do lepszej organizacji pracy kuratora sądowego.

Wejście w życie Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw oraz Ustawy z dnia 11 marca 2016 o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw – postawiło przed sądownictwem wiele wyzwań organizacyjnych. Za najważniejsze należy wskazać funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej, która w istotnej mierze skupia efekty zmian w obszarze wykonawstwa, związane z koniecznością zapewnienia sprawnej organizacji przy wykonywaniu kary ograniczenia wolności. W ręce kuratorów oddano wiele istotnych kompetencji w procesie wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne. Oznacza to dla sądów znaczące uproszczenie ich pracy, a dla kuratorów skoncentrowanie obowiązków o charakterze organizacyjnym i nadzorczym. Pozycja sądowego kuratora zawodowego w strukturze polskiego wymiaru sprawiedliwości została normatywnie wzmocniona.

W pracy doktorskiej przedstawiono zadania i pozycję prawną sądowego kuratora w toku wykonywania kary ograniczenia wolności.

W celu zrealizowania najważniejszego postulatu, jakim jest rzetelność badań naukowych, posłużono się w sferze ustaleń teoretycznych metodą analizy historycznej, w której została przybliżona ewolucja kurateli sądowej w Polsce, jej wieloletnia tradycja oraz kształtowanie się kary ograniczenia wolności od momentu jej wprowadzenia do ustawodawstwa karnego.

W sferze ustaleń dogmatycznych przedstawiono aktualne rozwiązania prawne w zakresie wykonywania kary ograniczenia wolności. Omówiono treść kary ograniczenia wolności, orzekanie omawianej kary w świetle przepisów prawa oraz pozycję jaką zajmuje omawiana kara na tle innych kar. W części dotyczącej wykonywania kary ograniczenia wolności omówiono jej cele, miejsce wykonywania tejże kary oraz możliwość modyfikowania treści orzeczenia w toku postępowania wykonawczego.

W niniejszej monografii przedstawiono sądowego kuratora i innych uczestników postępowania w zakresie wykonywania kary ograniczenia wolności. Zakres kompetencji sądowego kuratora, zadania nadzorcze i orzecznicze sądu rejonowego oraz zadania podmiotów zatrudniających, a także prawa i obowiązki skazanego.

W sferze ustaleń praktycznych metodą badań empirycznych, przybliżono faktyczny obraz wykonywania kary ograniczenia wolności. Ponadto wykazano, że kara ograniczenia wolności jest realną alternatywą dla krótkoterminowej kary pozbawienia wolności.

W dysertacji doktorskiej wykorzystano, a następnie omówiono wyniki badań z pięcioletniego przedziału czasowego obejmującego lata 2005 - 2009. Badania zostały przeprowadzone w oparciu o akta sądowe Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu, Wydziału II Karnego i Wydziału V Karnego. We wskazanym Sądzie orzeczono największą ilość kar ograniczenia wolności spośród wrocławskich sądów. Dzięki zestawieniu tak dużej ilości informacji udało się stworzyć rozbudowaną bazę danych, którą poddano szczegółowej analizie. Scharakteryzowano osoby skazane na karę ograniczenia wolności. W oparciu o ankiety ustalono w pierwszej kolejności podstawowe dane dotyczące osób skazanych, określono: płeć, grupę wiekową, miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, wykształcenie, stan cywilny, źródło utrzymania, posiadane dzieci, wcześniejszą karalność sądową oraz podstawę skazania. Przedstawiono katalog czynów, za które orzeczono karę ograniczenia wolności.

Do analizy dynamiki i struktury dodano dane statystyczne uzyskane ze sprawozdań Sądu Okręgowego we Wrocławiu. Pozwoliło to ocenić funkcjonowanie i efektywność wykonywania kary ograniczenia wolności.

Dzięki ankietom skierowanym do kuratorów zawodowych działających przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu, Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu oraz Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Krzyków we Wrocławiu opracowano ogólną ich charakterystykę. Uzyskano dane osobopoznawcze oraz poddano ocenie przygotowanie badanej grupy do pełnienia funkcji sądowego kuratora zawodowego. Zebrano wymienione uwagi praktyczne związane z wykonywaniem kary ograniczenia wolności. Ponadto uzyskano informację o: średniej ilości spraw prowadzonych przez każdego kuratora zawodowego, sposobach kontaktowania się kuratora z osobami skazanymi i z przedstawicielami zakładów pracy w których jest wykonywana kara ograniczenia wolności. Określono wpływ kuratora na efektywne i skuteczne wykonanie kary ograniczenia wolności przez skazanych. Wskazano powody odraczania i przesłanki zawieszania kary ograniczenia wolności. Wyszczególniono podstawy do wystąpienia

z wnioskiem o zwolnienie z odbycia reszty kary ograniczenia wolności lub wnioskiem uznanie kary za wykonaną.

Na zakończenie zwrócono uwagę z jakimi trudnościami i niebezpieczeństwami kuratorzy spotykają się w trakcie wykonywania obowiązków służbowych wynikających z nadzorowania przebiegu wykonywania kary ograniczenia wolności.

Podsumowując stwierdzić należy, że kara ograniczenia wolności zmieniona ustawą z dnia 11 marca 2016 r., jawi się jako bardziej surowa względem sprawcy, głównie ze względu na czas jej trwania oraz liczne obowiązki skazanego. W przeciwieństwie do kary pozbawienia wolności sprzyja kształtowaniu się pozytywnych postaw skazanych i ich resocjalizacji.

Przeprowadzone badania wskazują, że kara ograniczenia wolności wraz z karą grzywny przejęły główny ciężar w polityce karnej, stając się najczęściej stosowanymi środkami reakcji na czyny zabronione. Na taki stan rzeczy wpłynęła niewątpliwie reforma prawa karnego, która nadała większość kompetencji w zakresie organizacji pracy i przebiegu jej wykonywania sądowym kuratorom zawodowym.

W-5, dn. 17.03.2021 v Glados